

Γεωγραφίες

Αρ. 18 (2011)

Γεωγραφίες, Τεύχος 18, 2011



ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ - ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΕΙΣ

-

ΕΠΑΝΑΤΟΠΟΘΕΤΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΣΕ ΜΙΑ ΕΠΟΧΗ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΝ ΑΛΛΑΓΩΝ

ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ *EUROPEAN URBAN AND REGIONAL STUDIES*, 15-17.9.2010, EUROPAHAUS, ΒΙΕΝΝΗΊων Σαγιάς¹

Κάθε δύο χρόνια το περιοδικό *European Urban and Regional Studies* διοργανώνει σε διαφορετικές ευρωπαϊκές πόλεις συνέδρια που εστιάζουν στα κρίσιμα και πάντα επίκαιρα ζητήματα της άνησης ανάπτυξης και των προβλημάτων που αυτή γεννά. Παράλληλα, στα συνέδρια αυτά εξετάζονται κριτικά οι τρέχουσες πολιτικές σχεδιασμού σε αστικό και περιφερειακό επίπεδο. Οι συμμετοχές είναι πάντα εξαιρετικά πολυπληθείς και πολυεθνικές, προέρχονται δε τόσο από τον ευρωπαϊκό βορρά όσο και τον ευρωπαϊκό νότο. Τα συνέδρια του περιοδικού τα τελευταία 6 χρόνια (Roskilde, Istanbul, Vienna) διερευνούν τα ζητήματα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, των περιφερειακών ανισοτήτων και της αστικής ανάπτυξης. Οι εισηγήσεις προέρχονται από πολλά επιστημονικά πεδία που περιλαμβάνουν κυρίως την οικονομική γεωγραφία, την αστική γεωγραφία και κοινωνιολογία, την πολιτική επιστήμη και την περιφερειακή ανάπτυξη.

Οι θεματικές ενότητες στις οποίες επικεντρώθηκε το 8ο συνέδριο στη Βιέννη (15-17 Σεπτεμβρίου 2010) προέκυψαν από τη δια-

πίστωση ότι η εδαφική επικράτεια της ευρωπαϊκής ένωσης διευρύνεται σε μια εποχή όπου η οικονομική και πολιτική κρίση φαίνεται να θέτει σε σοβαρή αμφισβήτηση τη συνέχιση μιας περιόδου συνεχούς μεγέθυνσης, ενώ αναδύονται νέες ανισότητες μεταξύ και εντός των εθνικών κρατών. Παράλληλα, χώρες όπως η Βραζιλία η Ρωσία, η Ινδία και η Κίνα (γνωστές και ως BRICS) αποκτούν ιδιαίτερο βάρος στον σύγχρονο διεθνή καταμερισμό εργασίας, γεγονός το οποίο φαίνεται να οδηγεί στην επανατοποθέτηση των χωρών της ευρωπαϊκής ηπείρου στον καταμερισμό αυτό.

Οι πολύπλευρες επιπτώσεις αυτών των αναδιαρθρώσεων και ανακατατάξεων αποτέλεσαν τον πυρήνα του επιστημονικού διαλόγου στη Βιέννη. Συγκεκριμένα ο προβληματισμός των εισηγήσεων έθεσε ερωτήματα όπως: μπορούν στις σημερινές συνθήκες να εφαρμοσθούν πολιτικές για την ανάπτυξη «δημιουργικών»/«ανταγωνιστικών» πόλεων και είναι σε θέση οι εν λόγω πολιτικές να μειώσουν τις ανισότητες μεταξύ των ευρωπαϊκών περιφερειών; Ποιες πολιτικές μπορούν

1. Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Τοπογράφων Μηχανικών, ΕΜΠ, isayas@central.ntua.gr

σε μια περίοδο ύφεσης να αναστρέψουν τα φαινόμενα χωρικού και κοινωνικού αποκλεισμού που οξύνθηκαν κατά την περίοδο της οικονομικής μεγέθυνσης;

Οι εισαγωγικές κεντρικές ομιλίες (keynote papers) της πρώτης ημέρας από τους Ron Boschma (Πανεπιστήμιο Utrecht-Ολλανδία), με τίτλο «Regional branching and regional innovation policy» (Περιφερειακή διακλάδωση και πολιτική περιφερειακής καινοτομίας), και Andreas Novy (Οικονομικό και Επιχειρησιακό Πανεπιστήμιο Βιέννης, Αυστρία), με τίτλο «Political Economy of social innovation and social cohesion in Vienna» (Η πολιτική οικονομία της κοινωνικής καινοτομίας και η κοινωνική συνοχή στη Βιέννη), κινήθηκαν στη θεματική «Δημιουργικότητα και Αειφορία» και έθεσαν τις κύριες διαστάσεις του διαλόγου για τη σημασία και την αξιολόγηση της σύγχρονης οικονομικής στρατηγικής και των μέτρων πολιτικής στην ΕΕ.

Οι κεντρικές ομιλίες της δεύτερης μέρας από τον Frank Moulaert (Καθολικό Πανεπιστήμιο της Lueven, Βέλγιο) «Spaces of Social Innovation: How Europe moves its Boundaries» (Χώροι κοινωνικής καινοτομίας: Πώς η Ευρώπη επεκτείνει τα όριά της) και τον Κωστή Χατζημιχάλη (Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα, Ελλάδα) «Uneven Geographical Development and Socio-Spatial Justice/Solidarity: European regions after the 2009 financial crisis» (Άνιση Γεωγραφική Ανάπτυξη και χωρο-κοινωνική δικαιοσύνη/αλληλεγγύη: Οι Περιφέρειες της Ευρώπης μετά την οικονομική κρίση του 2009) προχώρησαν το διάλογο ένα

βήμα παραπέρα, εξετάζοντας την πολιτική οικονομία και τη γεωγραφία της περιόδου της κρίσης και των ανακατατάξεων που η τελευταία φαίνεται να προκαλεί.

Τέλος, οι κεντρικές ομιλίες της τρίτης ημέρας από τους Merje Kuus (Πανεπιστήμιο British Columbia, Καναδάς), με τίτλο «Whose regional expertise?: Know-how and Know-where in Brussels» (Για ποια περιφερειακή ειδικότητα? Τεχνογνωσία και χωρο-γνωσία στις Βρυξέλλες), και Mick Dunford (Πανεπιστήμιο Sussex, Ηνωμένο Βασίλειο), με τίτλο «Models of Development and Global Convergence: the Rise of China and of a Polycentric World», (Πρότυπα ανάπτυξης και σύγκλιση σε παγκόσμιο επίπεδο: Η ανάδυση της Κίνας σε ένα πολυκεντρικό Κόσμο), συνέδεσαν την ευρωπαϊκή προοπτική με τις αλλαγές στο διεθνοποιημένο τεχνολογικό, οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον.

Οι εισηγήσεις της Συνάντησης οργανώθηκαν στις παρακάτω ομάδες εργασίας:

Επιχειρηματικές συγκεντρώσεις στο χώρο, δημιουργικότητα και γνώση (Clusters, Creativity and Knowledge)

Στην ομάδα αυτή εντάχθηκαν 17 εργασίες από χώρες. Οι ομιλητές και ομιλήτριες επικεντρώθηκαν στη συμβολή της επιχειρηματικότητας, των οικονομικών συγκέντρωσης και των δικτύων παραγωγής καινοτομίας στη δημιουργία νέων χωρικών διαφοροποιήσεων στις περιφέρειες της Ευρώπης. Οι εισηγήσεις ανέδειξαν σημαντικούς διαρθρωτικούς παράγοντες οι οποίοι διευκολύνουν/εμποδίζουν την ανάπτυξη των τομέων έντασης γνώσης, ασκώντας

παράλληλα κριτική στην μονομέρεια της προσέγγισης του P. Φλόριντα η οποία επικεντρώνεται στους soft 3T παράγοντες (Talent, Technology and Tolerance) για την ανάπτυξη «δημιουργικών πόλεων/πόλων». Αμφισβήτησαν παράλληλα την υπόθεση ότι η λεγόμενη «δημιουργική» τάξη χαρακτηρίζεται από σημαντική κινητικότητα και τόνισαν τη σημασία του χώρου και της ιστορίας της αναπτυξιακής πορείας στη διαμόρφωση των κατάλληλων συνθηκών προσέλκυσης/ανάπτυξης των τομέων τεχνολογικής αιχμής.

Μεταβολές στον παγκόσμιο καταμερισμό εργασίας και περιφερειακή ανάπτυξη - Δίκτυα γνώσης και πολιτική καινοτομίας (Changing Global Divisions of Labour and Regional Development-Knowledge networks and innovation policy)

Οι δύο αυτές ομάδες εργασίας περιελάμβαναν 18 εισηγήσεις και ο διάλογος επικεντρώθηκε στις σημαντικές αλλαγές οι οποίες παρατηρούνται στον πλανητικό καταμερισμό εργασίας και στις επιπτώσεις της αναδιάταξης αυτής σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, καθώς και στη βαρύνουσα σημασία των δικτύων καινοτομίας στην προώθηση της περιφερειακής ανάπτυξης. Διαπιστώθηκε ότι οι τοπικές χωρο-κοινωνικές ιδιαιτερότητες και οι διαφορετικές χωρικές πολιτικές αναδεικνύονται και στον σημερινό παγκοσμιοποιημένο ανταγωνισμό των επιχειρήσεων ως σημαντικοί τροφοδότες της περιφερειακής ανάπτυξης, σύμφωνα με τις περισσότερες εισηγήσεις. Στο πλαίσιο αυτών των ομάδων εργασίας παρουσιάστηκαν και συζητήθηκαν τα σημαντικά ευρήματα του ερευνητικού προγράμματος «Constructing Regional

Advantage (CRA)» («Κατασκευάζοντας περιφερειακό πλεονέκτημα» - <http://www.lunduniversity.lu.se/>) το οποίο χρηματοδοτήθηκε από European Science Foundation και τα ομόλογα ιδρύματα σε 8 Ευρωπαϊκές χώρες.

Αστική αλλαγή, λαϊκός κοσμοπολιτισμός και δημιουργικές υποκουλτούρες - Αστική ανάπλαση και τουρισμός (Urban Change, Vernacular Cosmopolitanisms and Creative Subcultures, Urban Redevelopment and Tourism)

Στις δύο αυτές ομάδες εργασίες παρουσιάστηκαν 15 εισηγήσεις οι οποίες εστίασαν κατά κύριο λόγο στις όψεις της άνησης ανάπτυξης του αστικού χώρου και στις ανισότητες που προκύπτουν από την υιοθέτηση νεο-φιλελεύθερων πολιτικών σχεδιασμού. Ζητήματα μετανάστευσης, κοινωνικού διαχωρισμού και ποικιλομορφίας καθώς και οι επιπτώσεις των αστικών αναπλάσεων, των μεγάλων έργων-ναυαρχίδων και στρατηγικών προώθησης «επιχειρηματικών» πόλεων εξετάστηκαν με βάση την εμπειρία από πολλές πόλεις της Ευρώπης. Οι διαπιστώσεις των περισσότερων εργασιών ανάδειξαν τη σημασία της συγκρισιμότητας και της ιδιαίτερης ιστορίας της αναπτυξιακής πορείας και των αναπτυξιακών επιλογών στη διαμόρφωση του σύγχρονου αστικού κοινωνικού τοπίου.

Στο πλαίσιο της ομάδας για την αστική αλλαγή και τον λαϊκό κοσμοπολιτισμό παρουσιάστηκαν 4 από τις εργασίες οι οποίες προετοιμάστηκαν για το ειδικό αφιέρωμα του περιοδικού με τίτλο: «Diversity, Inequality and Urban Change» (Ποικιλομορφία, ανισότητα και

αστική αλλαγή) το οποίο επιμελείται ο Β. Αράπογλου, λέκτορας στο Τμήμα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου της Κρήτης. Οι εν λόγω εισηγήσεις εστίασαν ιδιαίτερα στις διαφορετικές εννοιολογικές προσεγγίσεις της ποικιλομορφίας, στην κοινωνική συνοχή και στη σημασία της αστικής πολιτικής και των κοινωνικών πολιτικών στη σύγχρονη αστική ανάπτυξη.

Πολιτική οικονομία των πόλεων και των περιφερειών σε μια εποχή μετασχηματισμού - Οικονομική και περιβαλλοντική αειφορία στις πόλεις και τις περιφέρειες - Διακυβέρνηση, πόλεις και περιφέρειες (Political Economy of Cities and Regions in an Era of Transformation - Economic and Environmental Sustainability in Cities and Regions - Governance, Cities and Regions)

Οι ομάδες εργασίας αυτές εξέτασαν ζητήματα αναπτυξιακής πολιτικής και μορφών διακυβέρνησης καθώς και τις ιδιαίτερες επιπτώσεις τους στον αστικό και περιφερειακό χώρο και την αειφορία. Οι 17 εργασίες που παρουσιάστηκαν πραγματεύτηκαν μια πληθώρα πολιτικών και προγραμμάτων ανάπτυξης σε διάφορες πόλεις και περιφέρειες της Ευρώπης, στο σύγχρονο διευρυμένο πλαίσιο ανταγωνισμού χωρών και επιχειρήσεων. Η πλειονότητα των ερευνητών/-τριών υποστήριξε ότι, παρά τη σύγκλιση σε ό,τι αφορά το είδος των μέτρων και προγραμμάτων πολιτικής που υιοθετούνται σε ευρωπαϊκό επίπεδο, οι επιπτώσεις τους δεν είναι ομοιόμορφες. Επίσης κοινή είναι η διαπίστωση ότι οι ανισότητες και η κατασπατάληση φυσικών πόρων δεν έχει μετριασθεί

παρά τις διακηρυγμένες προθέσεις των παρεμβάσεων που εξετάστηκαν.

Κινητικότητα και Μετανάστευση - Ευρωπαϊκά σύνορα: Οικονομικές περιφέρειες και ταυτότητα - Ευρωπαϊκά σύνορα: Ενσωμάτωση, αποκλεισμός και ταυτότητα (Mobility and Migration - European Borders and Boundaries: Economic Peripheries and Identity - European Borders and Boundaries: Inclusion, Exclusion and Identity)

Η θεματική ενότητα αυτή περιελάμβανε 3 ομάδες εργασίας στις οποίες παρουσιάστηκαν 17 εργασίες. Οι εισηγήσεις επικεντρώθηκαν στις επιπτώσεις της ευρωπαϊκής διεύρυνσης και των μεταναστευτικών ρευμάτων από την Ευρώπη και από χώρες της Ασίας και της Λατινικής Αμερικής. Τα ειδικότερα θέματα που εξετάστηκαν ήταν η επίδραση της διεύρυνσης και της μετανάστευσης στην ευρωπαϊκή οικονομία και τον ανταγωνισμό επιχειρήσεων και περιφερειών, στην κοινωνική συνοχή και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Η 8η Συνάντηση-Συνέδριο του EURS στη Βιέννη συνέχισε στην παράδοση των ιδιαίτερα επιτυχημένων επιστημονικών συνεδρίων τόσο από πλευράς οργάνωσης όσο και επιλογής τόπου. Το EuropaHaus βρίσκεται σε ένα «καλό» προάστιο της Βιέννης, μέσα σε ένα καταπράσινο περιβάλλον, όπου μπορεί κανείς να απολαύσει έναν καφέ παρακολουθώντας τους σκίιους να πηδάνε από το ένα δέντρο στο άλλο και –αν δεν θέλει να εξερευνησει τη νυχτερινή ζωή στη Βιέννη η οποία, παρά τις περί του αντιθέτου φήμες,

είναι ιδιαίτερα δυναμική και εξαιρετικά ενδιαφέρουσα— να δοκιμάσει τις πολλές διαφορετικές μύρες και μια μεγάλη ποικιλία κρασιών στο μπαρ των εγκαταστάσεων κουβεντιάζοντας για ποδόσφαιρο με τον έλληνα σερβιτόρο. Αν όμως θελήσετε να γευθείτε τοπικές σπεσιαλιτέ μάλλον θα απογοητευτείτε και θα

πρέπει αναγκαστικά να περιπλανηθείτε στο κέντρο της πόλης.

Τέλος, μια αξιοπρόσεκτη και ευχάριστη διαπίστωση: στη Συνάντηση της Βιέννης υπήρξε σημαντική αύξηση των ελλήνων εισηγητών/-τριών και ιδιαίτερα της νεότερης γενιάς, τόσο από ελληνικά όσο και από άλλα ευρωπαϊκά ΑΕΙ και ερευνητικά κέντρα. Ίσως το γεγονός

αυτό αποτελεί μια απάντηση στο μύθο της εσωστρέφειας των ελλήνων ερευνητών/-τριών αλλά και ένας λόγος για το οποίο η επόμενη συνάντηση θα πραγματοποιηθεί το 2012 στο Ρέθυμνο.

Ραντεβού στο Ρέθυμνο λοιπόν!